



Mély-ég objektumok

Bár február és március hónapok távol álltak attól, hogy amatőr-csillagász szempontból kedvezőnek tekinthessük őket, lassan érezhetővé válik a tavasz borult időt elsőprő ereje. Remélhetőleg egyre több észlelés fut majd be a rovatához a nappalok és éjjelek melegedésével. Mostani összefoglalónkban Tóth Zoltán munkái képviselik a rajzos irányt, az 50 centiméteres (horribile dictu...) távcsővel igazán nem mindennapi objektumokat cserkészett be, míg Szabó László élvezetes stílusban számolt be a távcsőben látottakról. Szerencsére új észlelőket is köszönhetünk sorainkban, reméljük továbbra is kitartanak a mély-égek csodái mellett. Lássuk az elmúlt két hónap felhozatalát!

Észlelő	Észlelés	Műszer
Éder Iván (Budapest)	1	15,5 L
Gyarmathy István (Debrecen)	2	28 SC
Megyesi Dániel (Budapest)*	1 df	9 L
Mónich László (Dabas)	1	10 L
Németh Tamás (Budapest)	3 df	20 L
Szabó László (Csór)	12	30 T
Szitkay Gábor (Nyúl)	1+2 df	15,5 L
Tordai Tamás (Budapest)	3 CCD	28 SC
Tóth Zoltán (Fertőszentmiklós)	6	50,8 T
Vastagh László (Nőtincs)*	10	6 L

Nyílthalmazok

M44 (Cnc)

30 T, 47x: Az egyik legközelebbi nyílthalmaz. Rengeteg fényes csillag egy helyen. Beragyogják a sötét égboltot, tetszeni akarnak a közelben tartózkodó Szaturnusznak. (Szabó László)

M45 (Tau)

30 T, 47x: A hét nővér, mint mindig, most is az egyik legmeghatározóbb és leglátványosabb nyílthalmazunk a DNY-i égbolton; az egyre távolodó Marssal szép látvány. Sejtteni lehet a fényesebb csillagok környékén a fátyolosodást. Az Alcyone kiragyog a maga 2,9 magnitúdós fényességével, uralkodván a testvérein. (Szabó László)

M48 (Hya)

8 L, 15x: Szépen látszik, hogy milyen nagy kiterjedésű a halmaz. Olyan, mintha két „szférája” lenne: egy külső, nagy háromszög és a közepén, szabályos kerek foltként nyüzsgő apró, halvány csillagok sokasága. 28 SC, 90x: Teljesen más kép tárul elénk, a belső „mag” bontható, szép íveket formáznak, az egyik sarló alakú. Főleg sárgás, néhány kékes színű csillag tűnik elő. (Gyarmathy István)

10L, 25x: Első pillantásra egy halvány, sűrű ovális foltocská. Jobban megnézve csillagokra bomlott. 53x: Legalább 40 db egyforma fényességű csillag egy ovális térszében. Mind a színük, mind a fényességük nagyjából egyforma. A NY csillagai a te-

ret egyformán töltik ki. 114x: Csak a kíváncsiság kedvéért tettem bele a 7 mm-es Nagler-okulárt. A NY nem fért bele teljesen a látómezőbe. Nem is volt valami megkapó látvány. Így jól lehetett látni, hogy nem valami sűrű halmaz. Viszont a csillagok közötti tér teljesen fekete volt és abban sziporkáztak a sárgás csillagok. Mint egy fekete bársonyon a drágakövek. (Mőnich László)

NGC 2266 (Gem)

28 SC, 70x: Halvány, szabályos, kerek folt. Úgy tűnik, mintha halvány csillagok sokasága ragyogna a háttérből ködös foltként, a távcső a csillagait nem nagyon bontja, néha egy-egy előtűnik. Ami különösen széppé teszi, hogy 6 fokozatosan halványuló csillag övezi, mint egy enyhén meghajló öv. Ezek valószínűleg előtércsillagok. (Gyarmathy István)

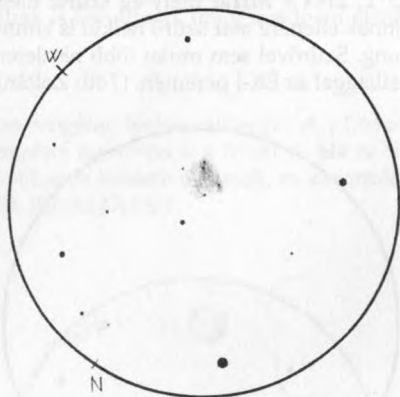
Gömbhalmazok

M13 (Her)

30 T, 47x: A Hercules csillagképben találjuk az egyik legszebb gömbhalmazt. Milliiónyi túszerű csillagocska ragyogja be a látómezőt. A rendelkezésemre álló technikával egyértelműen észlelhetőek a csillagmentes területek a gömbhalmaz közepénél, a csillag-karocskák egyértelműen látszanak. Ez már olyan látvány, ami magával ragadja az egyszerű halandót is. 300x: Gyönyörű, kitölti a látómezőt, a csillagmentes sötétebb területek még jobban előjönnek. Fantasztikus, ahogy a látómezőt elborítja a rengeteg apró csillag. (Szabó László)

Pal 4 (UMa)

50,8 T, 164x: Már egyértelműen látszik, de nehéz, halvány. Egy „vízszintes” csillagsáv középső tagja feletti párás folt. 273x: Viszonylag méretes, 1,5–2'-es folt. Alakját néha szögletesnek érzem. Először észlelőtársam, Szabó Sándor vett észre felületén pár csillagot, majd én is. Hihetetlen, hogy látszanak legfényesebb tagjai, amik az USNO-SA 1.0 alapján 17,5 magnitúdó körüliek! A gömbhalmaz DK-i része kissé csomós a csillagkupacok miatt. (Tóth Zoltán)



Pal 4 GH UMa, 50,8 T, 273x, 16'

Diffúz ködök

M42–43 (Ori)

30 T, 47x: Látványos diffúz köd, melyet a Trapezium tesz még látványosabbá. Rengeteg a részlet és a szálak tömkelege mutatkozik. Hálás bemutató objektum, ha elismerésre vágunk. 300x: Nem fér a látómezőbe. Ennél a nagyításnál sem veszít varázsából, sőt! A szálak fényjátéka még szembetűnőbb. (Szabó László)

M78 (Ori)

30 T, 47x: Az Alnitaktól északra, viszonylag könnyen megtalálható diffúz köd, mely az Orion-ködkomplexum részének tekinthető. Közepén két fényes csillagot észleltem, mely megvilágítja az egész objektumot. Egy kicsit ÉK-re halvány folt hívja fel magára a figyelmet, az NGC 2071. EL-sal ködösnek látszik a környék. (Szabó László)

Planetáris ködök

M97 (UMa)

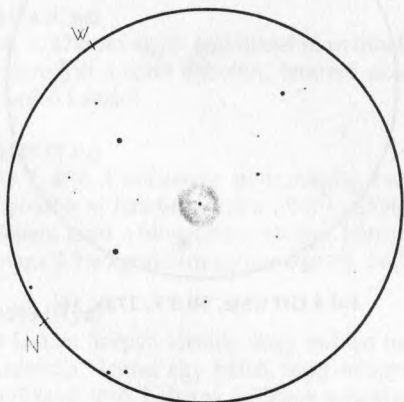
30 T, 47x: A Bagoly-köd, békés „szimbiózisban” az M108-cal. Csodálatos látvány, nem szabad kihagyni. A szemeit lehet sejtteni, kissé sötétebbek azok a részek. Szép, szabályos kör alakú köd. (Szabó László)

NGC 1501 (Cam)

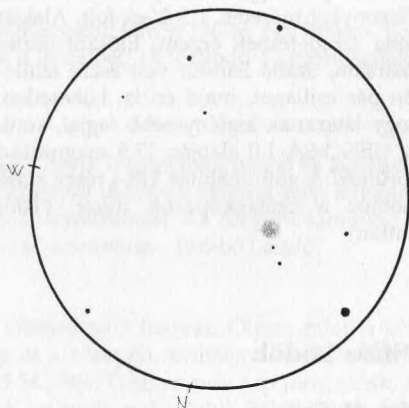
50,8 T, 70x: Szinte kiugrik a látómezőből ez az 1'-es korong. 409x: Bírja a nagyítást, bár már lefelé tart, és az ég is nyugtalan. Elsőre az tűnik fel, hogy a szürke planetáris nyugat/kelet irányban enyhén megnyúlt, és központi csillaga virít a közepén. A köd gyűrűs szerkezetű. Északi íve a legfényesebb, de a déli is majdnem olyan intenzív. A gyűrűn belül elfordított látással sok-sok inhomogenitás érződik, de rajzolni szinte lehetetlen. Nagyon szép PL! (Tóth Zoltán)

NGC 2610 (Hya)

27 T, 214x + Mizar mély-ég szűrő: Elég mélyen van és a nyugodtság is csapnivaló. Ennek ellenére már szűrő nélkül is könnyen jön, mint kb. 35"-es, 12,5 magnitúdós korong. Szűrővel sem mutat több részletet: kerek, szürke, homogén pacni egy halvány csillaggal az ÉK-i peremén. (Tóth Zoltán)



Az NGC 1501 Tóth Zoltán rajzán,
2006.03.29, 409x, 11'



Az NGC 2610 Tóth Zoltán rajzán,
2006.03.03, 214x + Mizar mély-ég szűrő, 12'

Galaxisok

M51 (CVn)

30 T, 47x: Noha a Canes Venaticihez tartozik az Örvény-köd, én mégis a Benetmaschtól (η UMa) kiindulva találok meg a legkönnyebben. A Dobsonom már magától is odatalál, mivel a kedvenc mélyég-objektumaim közé tartozik. Talán nem véletlenül, mert itt minden trükk nélkül látni a spirálkarokat, ami magával ragadja a szemlélőt. A mellette található NGC 5159-tel szép látványt nyújt. (Szabó László)

M65–66 (Leo)

30 T, 47x: Az Oroszlán legszebb része. Könnyen megtalálható galaxispár, egy látómezőben. Megnyúlt, gyönyörű alakjukkal uralják a látómezőt, nem lehet nem látni őket. Az M66-nál sejteni lehet a karokat, az M65 kissé elnyúlt ovális alakjával nagyon szép, közepe felé fényesedik. (Szabó László)

M81–M82 (UMa)

30 T, 47x: Az M81 szebb és fényesebb is, mint az M82. A spirálkarok hosszas nézelődés és nagyobb nagyítás (300x) után tisztán kivehetőek. Az M82 (Szivar) galaxis közepén a porsáv szépen látszik, a szélei felé elhalványodik. (Szabó László)

M108 (UMa)

30 T, 47x: Sokkal fényesebb, mint a közelben lévő Bagoly-köd. Hosszú, elnyúlt alakjával lenyűgöző. Közepén sok apró fényes csillag látszik, ami még szebbé teszi a látványt. Spirálkarokat nem látok, ami talán annak is betudható, hogy majdnem éléről látunk rá a galaxisra. (Szabó László)

M109 (UMa)

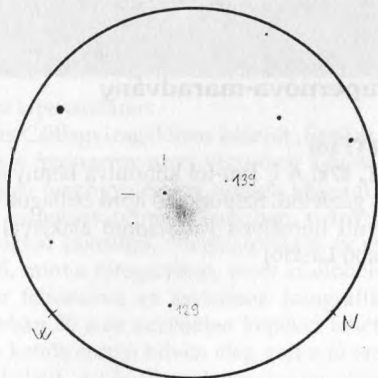
30 T, 47x: Nagyon szép galaxis, környezetében rengeteg fényes csillaggal. A γ UMa-t érdemes kitésekelni a LM-ből, hogy nagy fényével ne rontsa le a látványt. Ha ez sikerült, akkor pazar látvány tárul elénk, a spirálkarok láthatóvá válnak, és zavartalanul élvezhetjük a magja felé fényesedő galaxist. (Szabó László)

Szupernóvák

M 100 + SN 2006X (Com)

27 T, 167x: Sajnos nagyon gyenge az ég, az M100 csupán nagy, párás ködfolt, részletek nélkül. Csak fényesebb magvidéke látható és az attól DNy-ra fellobbant 13,6 magnitúdós SN, ami miatt ilyen égen is felkerestem a galaxist. (Tóth Zoltán)

A galaxis/szupernóva párosról Tordai Tamás készített CCD-felvételt a Polaris 28 cm-es távcsövével.



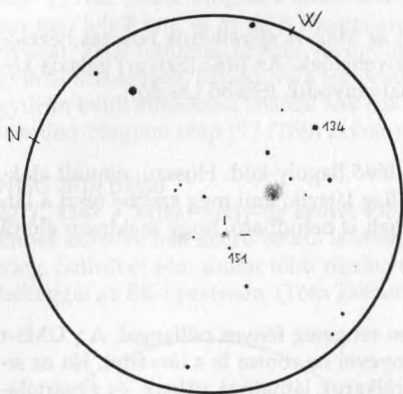
Az M 100 + SN 2006x Tóth Zoltán rajzán,
2006.02.22, 167x, 25'

IC 4582 + SN 2006be (CrB)

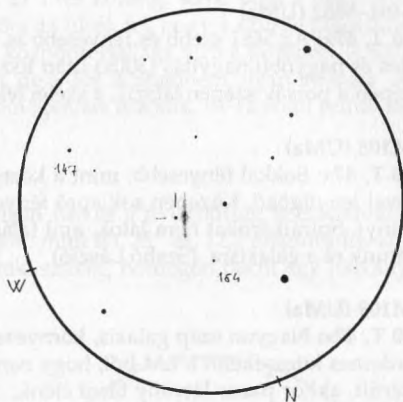
50,8 T, 273x: Egyáltalán nem okoz nehézséget ennek a gyönyörű, éléről látszó galaxisnak az észrevétele, noha csak 14,9 magnitúdós. $1' \times 0,3'$ méretű, magja kerek, kidudorodó. A galaxis a végein hegyesen elkeskenyedő. Nyugati fele határozottabb, talán mert itt fut a porsáv? Az SN a galaxistól nyugatra van, éppen a köd felülete mellett. Könnyű, 15,3 magnitúdós. (Tóth Zoltán)

PGC 14370 + SN 2005kd (Cam)

50,8 T, 250x: Két halvány galaxis látszik a sok kicsi csillag mögött. A 14,9 magnitúdós UGC 2916 olyan, mint általában az UGC galaxisok: alacsony felületi fényességű, hát-térbe olvadó pacni. A Guide szerint $15^m 6^s$ -s PGC 14370 nagyon nehéz. A PGC galaxisok jellegzetességeit hordozza magán: kompakt, viszonylag magas felületi fényességű. Az ÉNy-i peremén EL/KL váltogatásával néha bevillan az SN, mindössze 15,6 magnitúdós. (Tóth Zoltán)



A PGC 14370 + SN 2005kd Tóth Zoltán rajzán, 2006.02.22., 250x, 17'



Az IC 4582 + SN 2006be Tóth Zoltán rajzán, 2006.03.29., 273x, 16'

Szupernóva-maradvány

M 1 (Tau)

30 T, 47x: A ζ Tau-tól kiindulva könnyen megtalálható a Rák-köd néven közismertté vált gázfelhő. Szípkörkázó apró csillagok között méltóságteljesen mutatja magát, kissé elnyúlt homályos vattacsomó alakjával. A kora tavaszi égbolt kedvelt objektuma. (Szabó László)

SZÉKELY PÉTER